

Szegénységből jólétbe

Egy-egy város gazdagsága vagy szegénysége többé-kevésbé mindig híven tükrözi lakóinak anyagi helyzetét. A monarchia széthullása után Szeged jó időre elvesztette évszázadokon át betöltött szerepét, sok kilátása nem volt arra, hogy lépést tartson Európa középvárosainak fejlődésével. A felszabadulás után sem változott egyik napról a másikra a helyzet, hiszen az országnak mindenekelőtt nehéziparra és ehhez energiára, valamint nyersanyagokra volt szüksége a talpraálláshoz. Ezek szerepeltek természetesen első helyen a társadalmi értékrendben is. Nem csoda tehát, hogy főként a bányász- és iparvidékekre költözött az ország azt a keveset, ami akkoriban a fejlesztés rendelkezésére állt.

A szocialista tervgazdaságnak azoknak a városoknak a fejlesztésére — lakásépítkezések, köz-művelődés, utépítés — kellett elsősorban koncentrálnia, amelyek éppen a legfontosabbak voltak az ország számára. Szeged gyors fejlődése is akkor kezdődött, amikor — az alapproblémák részbeni megoldása után — egyre fontosabbá vált az életkörülmények javítása érdekében a könnyűipar, az oktatás és a tudományos kutatás, és természetesen az államigazgatás fejlesztése. Nagy lökést adott Szegednek az olaj is.

Szeged gazdagodása ma gyorsabb az országos átlagnál, s ennek alapja a város növekvő társadalmi hasznossága. Ezt a központi intézkedések — bár a korántsem könnyű könnyűiparban viszonylag még mindig alacsonyak a bérek — éppúgy elismerik, mint a „maszek” csatornák. Ez utóbbira szemléletes példaként kínálkoznak a fóliaágyak szárai, vagy a sok-sok, a környéken épülő családi ház.

A negyedik ötéves tervben mintegy tízezer lakás épül Szegeden, s ez önmagában is meggyőző adat. Jól illusztrálja, hogy a város lakossága elérkezett a jólét küszöbére. Jó példa az autók számának növekedése is, amelynek következtében ma már egyre többen tekintenek úgy az autóra, akár csak húsz évvel ezelőtt a kerékpárra: mint egyszerű közlekedési eszközre. Az autók száma 1974. február 26-án pontosan 7205 volt a városban. Erdemes összehasonlítani például az öt évvel ezelőtti, 1969-es adattal, akkor 2539 személyautó rőtta Szeged útjait. Vagyis öt esztendő alatt majdnem háromszorozódott számuk. S ami talán a leginkább figyelemre-méltó a hétezer számban: minden ötödik-hatodik család gépkocsitulajdonos ma Szegeden!

A legnagyobb befektetést természetesen mindenkitől a lakás igényli. Megszerzéséhez így vagy úgy, de mindenképpen tekintélyes összegekkel járul hozzá a társadalmi gondoskodás, akár hosszú lejáratú hitelek — családi ház, OTP-lakás stb. —, vagy még nagyobb kedvezmények — tanácsai értékesítésű vagy bérlet — formájában. Csupán ebben az ötéves tervben tízezer új lakástulajdonos kap ily módon tekintélyes segítséget.

Am ahhoz, hogy valaki lakáshoz jusson, kisebb-nagyobb összegre kell szert tennie, vagyis néhány tízezer forintot megtakarítania. Ennek lehetőségét pedig — s általában az életszínvonal növekedését — a jövedelmek emelkedése teremti meg. Erdemes és hasznos éppen ezért bepillantani az OTP megyei igazgatóságának adataiba.

Amíg 1969-ben a megye egy-egy lakójára — beszámítva a csecsemőket is — jutó jövedelem alig haladta meg a 13 ezer forintot, 1973-ban már fölőzte a 18 ezer 200 forintot is. Az egy lakosra jutó kiskereskedelmi forgalom 1969-ben még jócskán

Árucikk	mennyiség	1969	1965	1970
Porszívó	db	325	4602	6182
Mosógép	db	3365	3043	7199
Centrifuga	db	91	3126	5021
Hűtőgép	db	308	2906	8851
Motorkerékpár	db	2334	2009	4762
Személygépkocsi	db	140	479	1488
Rádió	db	8503	6630	18 617
Televízió	db	1940	6643	9320
Bútor	millió forint	57	99	171
Kályha	db	5168	8423	17 129
Összesen	millió forint	373	206	904

Erdemes átböngészni az adatokat, figyelemre méltó következtetéseket lehet ugyanis leszűrni belőlük. Mindenekelőtt azt, hogy a tartós fogyasztási cikkek iránti kereslet ilyen nagymértékű növekedését a jövedelmek emelkedése tette lehetővé. S a meggyében eladott tartós fogyasztási cikkek mennyisége nem mindenből növekedett egyformán. A mosógépek iránti kereslet például csökkent az utóbbi években. Ez főként annak tudható be, hogy a legtöbb háztartásban már van mosógép. Használó a helyzet a rádiókkal, amelyeknek a forgalma visszaesett egy időben, 8,5 ezerrel 6,6 ezerre. Ám a megyében 1970-ben már több mint 28,6 ezer készüléket adtak el, vagyis a családok már a második vagy harmadik rádiót vásárolták. Arról már nem vall a táblázat, hogy amíg a hatvanas években ugrásszerűen növekedett a porszívók és a televíziókészülékek iránti kereslet, forgalmuk az utóbbi években stagnál, illetve vissza-

alatta maradt a 12 ezer forintnak, tavaly pedig meghaladta a 16,5 ezer forintot. Növekedett a takarékbetétek állománya is, tavaly 351 millió forinttal — az új algyőj Tisza-híd 157 millióba került! —, s a betétek összege 1973. december 31-én meghaladta a 2 milliárd 758 millió forintot. Amíg 1969-ben a megye egy-egy lakójára 3,5 ezer forint takarékbetéte jutott, tavaly már közel 6,3 ezer forint volt ez az összeg. Szeged a 2,758 milliárd forintot megyei betétállományból 1,257 milliárd forinttal részesedik, vagyis közel a felével.

Meglepően nagy összegek fölött rendelkeznek tehát a szegediek. A város gazdagodását jól illusztrálja, hogy amíg 1970-ben az ország egy-egy lakójára átlagosan 13,5 ezer forint kereskedelmi forgalom jutott, Szegeden ez az összeg meghaladta a 18 ezeret. 1980-ban pedig — a tervek szerint — fölözni fogja a 33 ezer forintot. Vagyis amíg 1970-ben Szeged kiskereskedelmének forgalma 2,7 milliárd forint volt, 1980-ra a tervek szerint megközelíti a 6,3 milliárdot.

Ezek az adatok elsősorban a kereskedelmi szakemberek számára mondanak sokat, hiszen ezek figyelembevételével kell például megtervezniük a hálózatfejlesztést. Sokkal közérthetőbbek és nyilvánvalóbbak azok az adatok, amelyek például a tartós fogyasztási cikkek forgalmának változásait tükrözik. Példaként érdemes megnézni egy táblázatot.

esett. Vagyis bekövetkezett a viszonylagos telítettség.

Ezek a példák is jól illusztrálják, hogyan gazdagodik Szeged, s a várossal együtt lakói is mint gyarapodnak az életet szelb, kényelmesebbé tevő anyagi javakban.

Írta:

JUHÁSZ ANTAL,
OLTVAI FERENC,
SIMAI MIHÁLY,
SZÁVAY ISTVÁN,
SZÓKE MÁRIA,
TÓTH BÉLA.

Fényképezte:

ACS S. SÁNDOR
(reprodukciók),
JUHÁSZ ANTAL,
SOMOGYI KÁROLYNÉ.

Szerkesztette:
FEHÉR KÁLMÁN.

Igények lépcsősora

Kimondjuk a szavakat: szegénység, nyomorúság. Kimondjuk: megalázott, kiszolgáltatott. Azt mondjuk: munkakülső. Azt mondjuk: szellemi nyomor. És érezzük, hova tartoznak ezek a szavak. Izűk, hangulatuk emlékekkel teli, megrázó erejük még átjárja az idegeket, de a fiatalokat már épp csak hogy megérinti. Persze, a bőség és gazdagság, amit harminc év alatt termeltünk és teremtetünk, sokkal több, sokkalta értékesebb annál, hogy egykor hol volt, hol nem volt mit enni, hogy akkor mennyire nem akadt pénz a háznál, s ma még a takarékbán is gyűlnek a család forintjai. Gazdagságunk nagyon fontos részét teszi ki az olyanfajta bőség, az olyan érték, amit pénzben ki sem fejezhetünk.

Sokféle jelzővel értelmeztük már a szabadság születésnapját. Talán a legtalálóbb: az élet kapuja. Ha kimondjuk, kitarukozást, előbbre és fölfebbjutást érezni benne. Olyan tágasságot, ami igazán méltó az emberhez. A körülmények nekünk való alkítását. A lehetőségek tágasságát.

Hiszen nemcsak a kenyérre volt éhes itt az ember! Éhe a Szépnek, éhe a Szónak — mondhatjuk Adyval a nagy, ősi éhség kifejezéseit. Az élet kapuja nemcsak a földre, az augusztusi új kenyérre, a jobb ruhára nyitott harminc esztendővel ezelőtt. Tárult, ha nehezen, ha csikorogva is az általános kulturáltságra, a művelődési házakra, színházakra és könyvtárakra, az egyetemekre és főiskolákra, a könyvesboltokra és tárlatokra.

Minden szellemi értékre, a művelődés minden lehetőségére megnyit az élet kapuja.

József Attilát olvasva, izelgetve versét, egy jelzős összetételét, „Elfakult fejű kisgyerek.” Kimondjuk, eltűnődünk: mi mindent jelent? Nemcsak a korán elkezdett, nehéz fizikai munka okozta sápadtságot, nemcsak a sokat éhez, gyengén fejlett gyermek sápadtságát, ez az „elfakult fejű” az elbutítás, a szellemi megnyomorítás jelzője is.

El-elnézzük a fiatalokat; az apróságokat és a kamaszokat, az egyetemistákkal összetéveszthető másodikos gimnazistákat — nézzük, mert jó nézni őket. Sudarak, jól tápláltak, s jól öltözöttek, kisgyermekkoruktól mindent megkapnak és ez természetes is számukra. Nagyon sokuknak már nem mondják — mint nekünk egykor — „menj a kútra két kanna vizért” —, hisz ott a vízvezeték, a csap. És szintén nagyon sokan nem hasítják a fát, nem hordják a szemet a pincéből, faskamrából —, mint valamikor mi tettük —, hisz ott a gáztűzhely, a konvektor. És nem a kútból húzza föl Pista bácsi unokája sem a hűtött dinnyét vagy a tejet — összkomfortos lakásában ott a hűtőszekrény. És a többi háztartási gép is ott van, s milyen természetesen mondja az asszonyka, hogy porszívó, hogy hősugárzó, hogy mosógép, centrifuga vagy azt, hogy presszógép.

Mégis, amiért elsősorban nagyon szépek és irigyléreméltónak tarthatjuk életüket, az a tudás, a tanulás, a művelődés ezernyi lehetősége, olyan lehetőségek, melyekről csak álmodni lehetett. S jövedőlni.

A munkakülsőjük számára, például. Hol van már ez a szó? Nézzük a szakmunkásképző intézet évvázójára érkező leányokat, s legényeket — ha az időpont nem különbözne, nem tudnánk, ki megy a szomszédos gimnáziumba, s ki a szakmunkásképzőbe. De ez csak a külső megnyilvánulása valami fontosnak. A belső még fontosabb, s még törvényszerűbb: ha leülünk ezekkel a gyerekekkel, pár mondat után szinte felnőttességüket érezzük. Ahogy azt mondják: úrhajó — mintha csak a pár száz méternyire kikötött ladikra utalnánk. Ahogy azt mondják: modern művészet, ahogy azt mondják: komputer, betáplálás, ahogy azt mondják: stressz, vagy ahogy az új filmet kivesézik — megejtő ez az otthonosság, ismerőség minden dologban. Még akkor is, ha néha hosszabb a haj vagy extrább a „szerelés”, mintsem a mi izlésünkkel — vagyis ilyen vonatkozású megszokásainkkal — egyeznek. De amikor azt mondják — és sokszor mondják — „menő fej”, ezek a fiatalok a lényegre utalnak, akarva-akaratlanul is. A tudás hatalmára, a művelődésre, sok-sok személyiséggyarapító dologra.

S ha azt mondják, kétezeredik év — mintha azt is mondanák a mi időnk.

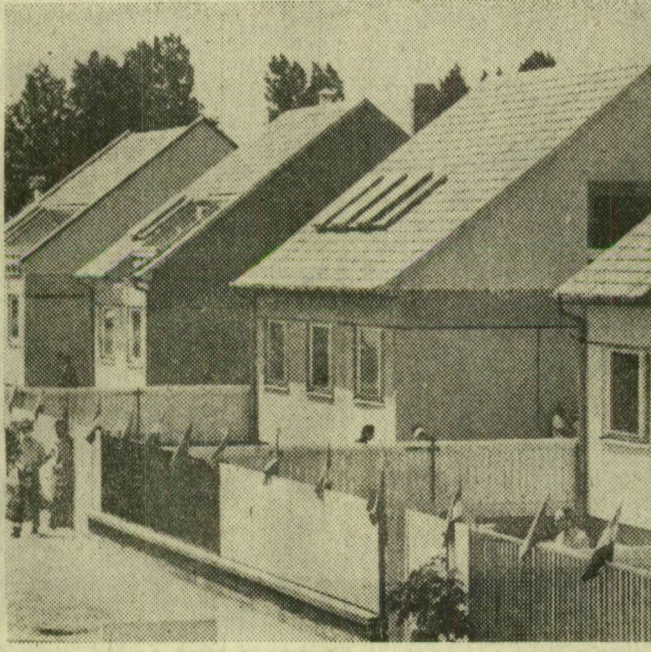
Gazdagok. Időmilliomosok s minden esélyük megvan a teljes — a mienknél is teljesebb — önmegvalósításra. Hogy ki nem lesz belőlük — eldöntötté a történelem. Nem lett belőlük „elfakult fejű kisgyerek”, s nem lesznek ilyen felnőttek sem. Hogy ki és mi lesz belőlük, az tudásukon, tehetségükön, akaratukon múlik. A döntés, a választás szabadsága megadatott nekik; az élet kapuja tárva-nyitva terveküké válóvá válik.

Idősebb munkásokkal, munkásokkal beszélgetve a kezdetekről, mindig fölmerül az is: milyen pompás volt a kultúrgárdában, hogyan szavaltak, szerepeltek ők. A minap egy ifjúasági klub irodalmi műsorát hallgatva szinte megfoghatóvá vált az egyenes, töretlen, felívelő a folytatás. Ezek a fiatalok is többet akarnak lenni tegnapi önmaguknál.

A könyvtárak statisztikája szerint Csongrád megyében a lakosság 16,8 százaléka rendszeres „beiratkozott” olvasó. Ez a szám persze sokszor egész családokat jelent. S ehhez jön az a 20 millió forint, amit egyéni könyvvásárlásra fordítanak megyénk lakosai. S még lehetne sorolni a kedvező adatokat, de azokat az akciókat is, melyeket a még kedvezőbbé válásért indítottunk. Ebben is, másban is — különösen mostanában, a közművelődési határozat igényformáló és — növelő hatására.

A kiskereskedelmi forgalom szépen emelkedett. (Csúcsforgalom a Centrumban.)

A felelő családi házak sok ezer ember anyagi helyzetét javítják.

Kisgyermekkoruktól mindent megkapnak, és ez természetes is számukra.